

Потеряйко Сергій Петрович,

кандидат військових наук, доцент, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: sergiy_kiev@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-3787-0929>

Белікова Ксенія Григорівна,

доктор наук з державного управління, професор, старший науковий співробітник науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: acutus@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-7475-2115>

Твердохліб Олександр Степанович,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: osio@i.ua; <https://orcid.org/0000-0002-1502-2937>

Poteriaiko Serhii Petrovych,

Candidate of Military Sciences, Associate Professor, Deputy Head of the Scientific and Organizational Department, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, 04074, e-mail: sergiy_kiev@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-3787-0929>

Bielikova Kseniia Hryhorivna,

Doctor of Public Administration, Professor, Senior Researcher of the Scientific and Organizational Department, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, 04074, e-mail: acutus@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-7475-2115>

Tverdokhlib Oleksandr Stepanovych,

Doctor of Public Administration, Associate Professor, Professor at the Department of Public Administration in Civil Protection, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, e-mail: osio@i.ua, <https://orcid.org/0000-0002-1502-2937>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕВАКУАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В БЕЗПЕЧНІ МІСЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. УКРАЇНСЬКИЙ КЕЙС

Анотація. *Метою роботи* є виявлення проблемних практичних питань евакуації населення в безпечні місця в умовах воєнного стану та визначення шляхів їх вирішення. Для досягнення мети запропоновано застосовувати комплексний підхід, що уможливило підвищення результативності діяльності евакуаційних органів щодо організації переміщення населення, зокрема маломобільних груп з районів ведення бойових дій у безпечні місця в умовах воєнного стану.

Методологія. Під час проведення дослідження авторами застосовано методи системного аналізу, синтезу, систематизації, статистичного аналізу, порівняння та узагальнення задля виявлення обсягів завдань щодо евакуації населення з районів бойових дій у безпечні місця. Використання методу структурно-логічного та системно-функціонального аналізу забезпечило визначення сутності евакуаційних заходів. Метод сценарного прогнозування забезпечив визначення проблемних питань з евакуації та раціональної послідовності дій керівного складу органу управління під час організації та здійснення евакуаційних заходів, зокрема організації взаємодії між групами, на які покладено виконання зазначених завдань. Програмно-цільовий метод використано для обґрунтування перспективних напрямів вирішення проблемних питань з евакуації маломобільних груп у безпечні місця.

Наукова новизна полягає у визначенні оптимального способу евакуації маломобільних груп населення на основі практичних заходів з переміщення осіб з інвалідністю, що здійснювались в умовах обстрілів міста Херсон збройними силами країни-агресора.

Практична значущість статті полягає у можливому використанні пропозицій органами виконавчої влади під час провадження евакуаційних заходів, зокрема щодо переміщення маломобільних груп населення з районів ведення бойових дій у безпечні місця.

Висновки. На основі практичного досвіду виявлено проблемні питання щодо здійснення евакуації маломобільних груп населення з району бойових дій у безпечні місця та запропоновано практичні заходи щодо їх оптимального вирішення.

Ключові слова: евакуація, воєнний стан, маломобільні групи населення, бойові дії, безпечні місця.

PROBLEM ISSUES OF POPULATION'S EVACUATION TO SAFE PLACES UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS. UKRAINIAN CASE

Abstract. The purpose of research is to identify problematic practical issues of population's evacuation to safe places under martial law and to determine ways to solve them. To achieve the goal, it is proposed to apply a comprehensive approach that makes it possible to increase the effectiveness of evacuation bodies in organizing the population's relocation, in particular, persons with reduced mobility from the areas of hostilities to safe places under martial law.

Methodology. During research the authors applied methods of system analysis, synthesis, systematization, statistical analysis, comparison and generalization in order to identify the scope of tasks related to population's evacuation from the areas of hostilities to safe places. The use of structural-logical and system-functional analysis methods ensured definition of evacuation measures' essence. The method of scenario forecasting ensured identification of problematic evacuation issues and rational sequence of actions of the management body during organization and implementation of evacuation measures, in particular, organization of interaction between groups entrusted with implementation of the specified tasks. The program-target method was used to justify promising directions for solving problematic issues related to evacuation of persons with reduced mobility to safe places.

Scientific novelty consists in determining the optimal way of evacuating people with reduced mobility on the basis of practical measures for persons with disabilities' relocation, which were carried out under conditions of Kherson city shelling by the armed forces of the aggressor country.

The practical significance of the article lies in the possible use of proposals by the executive authorities during the implementation of evacuation measures, in particular, regarding the transfer of low-mobility population groups from the areas of hostilities to safe places.

Conclusions. On the basis of practical experience, problematic issues regarding evacuation of persons with reduced mobility from the area of hostilities to safe places have been identified and practical measures for their optimal solution have been proposed.

Key words: evacuation, martial law, persons with reduced mobility, hostilities, safe places.

1. Вступ. У зв'язку з військовою агресією росії проти нашої держави в Україні введено воєнний стан, а єдину державну систему цивільного захисту, її функціональні та територіальні підсистеми приведено у готовність до виконання завдань за призначенням в особливий період. Одним із заходів правового режиму воєнного стану є проведення евакуації населення у разі виникнення або загрози виникнення надзвичайної ситуації, а також із зон збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій) у безпечні райони. Зазначене питання нині є найактуальнішим, зокрема для мешканців міста Херсон. Так, від початку добровільної евакуації до кінця

2022 року з деокупованого Херсона виїхало 11 тисяч мешканців, а тому питання евакуації населення в безпечні місця в умовах воєнного стану є надзвичайно злободенним й потребує додаткового наукового дослідження.

Мета дослідження – виявлення проблемних питань евакуації населення в безпечні місця в умовах воєнного стану та окреслення шляхів їх оптимального вирішення.

2. Основна частина. Відповідно до положень Кодексу цивільного захисту України питання щодо організації та здійснення евакуації населення, координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з цих

питань покладено на Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Водночас планування заходів з евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій в умовах збройних конфліктів покладається на місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання (постанова КМУ № 841, 2013).

Нині у зв'язку з реалізацією заходів щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні триває процес розроблення законодавчих актів щодо розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями, зокрема у сфері цивільного захисту. У цьому контексті питання щодо удосконалення процесу евакуації населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій воєнного характеру є надзвичайно актуальними.

Водночас досвід, набутий під час проведення навчань та тренувань територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту щодо планування, організації та проведення евакуації, зокрема в умовах ведення воєнних дій, показав, що організація та здійснення заходів з евакуації населення у зазначених умовах є надскладним завданням. Тому впровадження новітніх підходів щодо проведення евакуації населення в умовах ведення бойових дій є нагальним завданням для науковців, що проводять дослідження щодо державного управління у сферах державної безпеки та цивільного захисту.

У статті досліджено проблемні питання щодо реалізації положень законодавства з питань евакуації населення в безпечні місця в умовах воєнного стану, зокрема особливостей евакуації осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, забезпечення проведення заходів з евакуації з акцентом на практичні питання та рекомендації щодо новітніх підходів до організації та проведення евакуації зазначених груп населення в умовах ведення бойових дій на території України.

Безперечним є факт, що захист населення від негативного впливу наслідків надзвичайних ситуацій, у т.ч. воєнного характеру, є першочерговим завданням органів державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів.

В Україні напрацьовано певний досвід щодо евакуації населення з небезпечних районів у випадку загрози або виникнення надзвичайних ситуацій воєнного характеру, що особливо є актуальним питанням в умовах воєнної агресії росії проти України.

Під час дослідження зазначеної проблематики нами проведено аналіз нормативно-правової бази та інших джерел з питань евакуації, за результатами якого встановлено, що одним із способів збереження життя та здоров'я населення в умовах ведення бойових дій на сьогодні залишається своєчасне, організоване переміщення населення із районів, де можливий вплив наслідків надзвичайних ситуацій воєнного характеру, та розміщення його у безпечних місцях. Водночас зазначений спосіб є досить складним та потребує комплексного підходу, відповідної підготовки органів державного управління, всебічного забезпечення та навчання населення діям під час евакуації у вказаних умовах.

Кодексом цивільного захисту України (Закон України № 5403-VI, 2012) визначено основні засади щодо організації та здійснення заходів з евакуації, зокрема рівні проведення евакуації, її види, повноваження щодо прийняття рішення про евакуацію тощо. Так само встановлено загальний порядок здійснення евакуації у разі виникнення безпосередньої загрози життю та заподіяння шкоди здоров'ю населення, де детально розкриваються питання організації проведення евакуації, створення органів евакуації, визначення їх завдань, складу, планування евакуації, підготовки районів для розміщення евакуйованого населення тощо. Водночас законодавством визначено повноваження щодо організації та виконання заходів з евакуації, органи з евакуації, їх функції та завдання, питання щодо планування евакуації, порядок її проведення та розміщення евакуйованого населення у безпечному районі.

Також зазначені питання визначено Методикою планування заходів з евакуації (наказ МВС України № 579, 2017), де наведено послідовність розробки плану евакуації населення. Законодавством встановлено Порядок виявлення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, які проживають у зоні надзвичайної ситуації або можливого ураження, та організації їх супроводження (постанова КМУ № 282, 2018).

Питання транспортного забезпечення евакуації населення передбачено Законом України «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період». Цей закон встановлює правові та організаційні основи функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період (Закон України № 194-XIV, 1998).

У ході дослідження нами здійснено аналіз досвіду організації евакуації населення під час збройного нападу росії на Україну у 2022 році. Починаючи з 24 лютого 2022 року російський

агресор наносить ракетні, артилерійські та авіаційні удари по містах та інших населених пунктах на усій території країни. На підставі Указу Президента в Україні введено військовий стан (Указ Президента України № 64/2022, 2022). Згідно з Законом України “Про правовий режим воєнного стану” (Закон України № 389-VIII, 2015) визначено завдання органам військового командування спільно з зацікавленими центральними та місцевими органами виконавчої влади забезпечити проведення евакуації населення, якщо виникає загроза його життю або здоров’ю.

Після введення в Україні воєнного стану єдину державну систему цивільного захисту приведено у готовність до виконання завдань в умовах воєнного стану (розпорядження КМУ № 179-р, 2022), зобов’язано керівників обласних військових адміністрацій забезпечити проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення збройних конфліктів.

Водночас, агресивні дії держави-окупанта та швидка зміна воєнної обстановки не дали можливості місцевим органам виконавчої влади забезпечити проведення евакуації населення відповідно до завчасно розроблених планів.

Більшість населення самотійно залишали небезпечні території на власному транспорті, автомобілях знайомих та волонтерів, а також на евакуаційних потягах.

Для комплексного вирішення завдань надання гуманітарної допомоги цивільному населенню під час збройних конфліктів територіальними органами ДСНС в областях та м. Києві організовано взаємодію з військовими адміністраціями, які приймали рішення та організували проведення евакуації населення з території виникнення збройного конфлікту, на яку поширюється їх юрисдикція. Водночас фахівцями ДСНС відповідно до норм міжнародного гуманітарного права забезпечено супровід евакуаційних колон маршрутами гуманітарних коридорів та здійснювався супровід евакуаційних колон, якими евакуйовано близько 352 тис. осіб. На шляхах евакуації розгорнуто 130 пунктів прийому громадян, в яких надано допомогу 256 тис. особам. За необхідності здійснювалось обстеження маршрутів на наявність вибухонебезпечних предметів та їх розмінування, а також надавалась різноманітна допомога населенню, зокрема й психологічна.

На транзитних пунктах евакуації спільно з громадськими організаціями та волонтерами було розгорнуто пункти обігріву та харчування для населення, яке прибувало з населених пунктів, що знаходяться на тимчасово непідконтрольній території.

В Україні створено Координаційний штаб з питань підготовки проведення обов’язкової евакуації населення (постанова КМУ № 854, 2022), основними завданнями якого визначено сприяння координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів, та громадських об’єднань з питань організації та проведення евакуації, визначення шляхів і способів вирішення проблемних питань, що виникають під час евакуації.

Автори (Потеряйко та ін., с. 302) запропонували шляхи удосконалення дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема щодо проведення евакуаційних заходів населення, завдяки удосконаленню організації міжвідомчої взаємодії під час реагування на надзвичайні ситуації.

Як показав досвід евакуації населення із зони бойових дій, значну допомогу в її проведенні надають волонтери, які діють на підставі Закону України «Про волонтерську діяльність» (Закон України № 3236-VI, 2011).

Так, у ході проведення евакуації населення із районів ведення бойових дій, волонтери надавали допомогу у здійсненні оповіщення населення про початок евакуації, супроводжували маломобільні групи населення, починаючи від місць їх мешкання (місць посадки на транспорт) до місць розселення у безпечних районах, також супроводжували евакуйоване населення гуманітарними коридорами, особисто допомагали у перевезенні населення до безпечних місць своїм транспортом, надавали особистий транспорт для евакуації та підвезення гуманітарної допомоги евакуйованим, допомагали в організації посадки евакуйованих на автомобільний та залізничний транспорт, зустрічали евакуйоване населення та допомагали у його розселенні в безпечних місцях, доставляли та роздавали гуманітарну допомогу евакуйованим, інформували та надавали допомогу у вирішенні соціальних питань евакуйованих.

З урахуванням набутого досвіду, вважаємо за необхідне навести приклад здійснення евакуаційних заходів задля унаочнення й проведення компаративного аналізу норм законодавства та їх реалізацією на практиці.

Основні проблемні питання під час проведення евакуаційних заходів:

– відсутність комунікації координаційного штабу із супроводжуючою особою людини з інвалідністю, яка належить до маломобільних груп населення, щодо процесу її евакуації, зокрема телекомунікаційного зв’язку та практичної реалізації поданої заявки на евакуацію;

– ненадання координаційним штабом спеціального медичного транспорту для перевезення особи з інвалідністю, яка належить до групи маломобільних груп населення, до евакуаційного потягу;

– незабезпечення супроводу переміщення особи з інвалідністю, яка належить до маломобільних груп населення, біля домівки та на залізничному вокзалі під час її транспортування до евакуаційного потягу.

Зазначені проблемні питання було вирішено лише за допомогою волонтерів та пересічних громадян, що перебували біля домівки та на вокзалі.

3. Висновки. Шляхи вирішення зазначених проблемних питань щодо евакуації осіб з інвалідністю та громадян, що належать до маломобільних груп населення, на наш погляд, є:

– підбір фахівців до координаційного штабу, які були б спроможними виконувати свої функції та завдання, їх практична професійна підготовка та контроль за всіма процесами їх роботи;

– організація взаємодії між координаційними центрами, органами державної влади, місцевого самоврядування та волонтерами щодо переміщення осіб з інвалідністю та громадян, які належать до маломобільних груп населення, у безпечні місця;

– залучення за рішенням місцевої влади до виконання зазначених завдань фахівців та спеціальних транспортних засобів лікарень, інших установ та організацій;

– забезпечення фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що здійснюють евакуаційні заходи на залізничних вокзалах, спеціальним обладнанням для транспортування осіб з інвалідністю та громадян, які належать до маломобільних груп населення, до вагонів евакуаційних потягів;

– організація розміщення осіб з інвалідністю та громадян, які належать до маломобільних груп населення, у безпечних місцях відповідно до їх запитів та потреб.

Вважаємо, що реалізація зазначених практичних пропозицій забезпечить оптимальне виконання завдань щодо евакуації осіб з інвалідністю та громадян, які належать до маломобільних груп населення, в безпечні місця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —————

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 14.02.2023).
2. Потеряйко С. П., Белікова К. Г., Твердохліб О. С., Орлова Н. С. Економіко-математичне моделювання прогнозного оцінювання дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. 2022. № 1 (42). С. 293–303.

ного захисту. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. 2022. № 1 (42). С. 293–303.

3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. Дата оновлення: 14.02.2023.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 14.02.2023).
4. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення 14.02.2023).
5. Про затвердження Методики планування заходів з евакуації : наказ МВС України від 10.07.2017 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text> (дата звернення 14.02.2023).
6. Про затвердження Порядку виявлення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, які проживають у зоні надзвичайної ситуації або можливого ураження, та організації їх супроводження : постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 р. № 282. Дата оновлення: 26.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/282-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.02.2023).
7. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. № 841. Дата оновлення: 26.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.02.2023).
8. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 р. № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 14.02.2023).
9. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 14.02.2023).
10. Про утворення Координаційного штабу з питань підготовки проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2022 р. № 854. Дата оновлення: 02.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.02.2023).
11. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період : Закон України від 20.10.1998 р. № 194-XIV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-14#Text> (дата звернення 14.02.2023).

REFERENCES: —————

1. Zakon Ukrainy “Kodeks tsyvil’noho zakhystu Ukrainy” : vid 02 zhovtnia 2012 r., № 5403-VI [Law of Ukraine “Code of Civil Protection of Ukraine” from October 02, 2012, № 5403-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukrainian].

2. Poterajko, S. P., Bielikova, K. H., Tverdokhlib, O. S. & Orlova, N. S. (2022). Ekonomiko-matematychno modeliuвання prohnoznoho otsiniuvannya diievosti funktsionuvannya iedynoi derzhavnoi systemy tsyvil'noho zakhystu [Economically-mathematical modeling of activity efficiency forecast evaluation of the integrated state civil protection system]. *Finansovo-kredytna diial'nist': problemy teorii ta praktyky*, 1 (42), 293–303 [in Ukrainian].
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini” : vid 24 liutoho 2022 r., № 64/2022 [Decree of the President of Ukraine “On the introduction of martial law in Ukraine” from February 24, 2022, № 64/2022]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy “Pro volonters'ku diial'nist'” : vid 19 kvitnia 2011 r., № 3236-VI [Law of Ukraine “About volunteering” from April 19, 2011, № 3236-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].
5. Nakaz MVS Ukrainy “Pro zatverdzhennia Metodyky planuvannya zakhodiv z evakuatsii” : vid 10 lypnia 2017 r., № 579 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On the approval of the Methodology for planning evacuation measures” from July 10, 2017, № 579]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text> [in Ukrainian].
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku vyjavlennia osib z invalidnistiu ta inshykh malomobil'nykh hrup naseleння, iaki prozhyvaiut' u zoni nadzvychajnoi sytuatsii abo mozhlyvoho urazhennia, ta orhanizatsii ikh suprovodzhennia” : vid 18 kvitnia 2018 r., № 282 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Procedure for Identifying Persons with Disabilities and Other Low-Mobility Population Groups Living in the Zone of an Emergency or Possible Damage and Organization of Their Escort” from April 18, 2018, №. 282]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/282-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia evakuatsii u razi zahrozy vynykennia abo vynykennia nadzvychajnykh sytuatsij” : vid 30 zhovtnia 2013 r., № 841 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Procedure for Evacuation in the Event of the Threat of Occurrence or Occurrence of Emergency Situations” from October 30, 2013, № 841]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
8. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro orhanizatsiiu funktsionuvannya iedynoi derzhavnoi systemy tsyvil'noho zakhystu v umovakh voiennoho stanu” : vid 24 liutoho 2022 r., № 179-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the organization of the operation of the unified state system of civil protection in the conditions of martial law” from February 24, 2022, № 179-r.]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy “Pro pravovyj rezhym voiennoho stanu” : vid 12 travnia 2015 r., № 389-VIII [Law of Ukraine “On the Legal Regime of Martial Law” from May 12, 2015, № 389-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
10. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro utvorennia Koordynatsijnoho shtabu z pytan' pidhotovky provedennia obov'iazkovoї evakuatsii naseleння Donets'koi oblasti v umovakh voiennoho stanu” : vid 29 lypnia 2022 r., № 854 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Formation of the Coordination Headquarters for the Preparation of the Mandatory Evacuation of the Population of the Donetsk Oblast in Martial Law” from July 29, 2022, № 854]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy “Pro funktsionuvannya iedynoi transportnoi systemy Ukrainy v osoblyvyj period” : vid 20 zhovtnia 1998 r., № 194-XIV [Law of Ukraine “About the functioning of the unified transport system of Ukraine in a special period” from October 20, 1998, № 194-XIV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-14#Text> [in Ukrainian].